

קניני בהמה וספינה ושטר חוב

כיון שהמשנה בתחילת הפרק מדברת על מכירת ספינה, מבארת הגמרא כיצד קונים ספינה, שהיא בכלל המטלטלין שאינם נקנים בכסף, ואגב זה בגמרא דנה בעוד מדיני הקניינים בבהמה ובשטר חוב.

קנין בהמה - בהמה גסה נקנית במסירה,

כיצד, אחזה הלוקח (לרשב"ם ולתוס' ד"ה אחזה) היינו במצות המוכר, ולר"ב צריך מסירה מיד ליד) בטלפה -רגלה, בשערה, באוכף שעליה, בשליף שעליה אמתחת הקשורה לבהמה, בפרומביא שבפיה, בזוג שבצוארה קנאה אע"פ שלא הזיזה ממקומה. בהמה דקה נקנית במשיכה, כיצד, קורא לה והיא באה, או שהכישו במקל ורצתה לפניו, כיון שעקרה יד ורגל והיינו כל דהו קנאה, וי"א שצריך שתהלך מלא קומתה והיינו שתעקור ד' רגליה. והחילוק בין דקה לגסה הוא סברא בעלמא, כל בהמה לפי דרכה.

קנין ספינה - לרב ספינה נקנית במשיכה

כל דהו -טפח או חצי טפח, ואין הלוקח יכול לחזור בו, שהרי מטלטלין אין נקנים במעות אלא במשיכה או ברשותו, ואף דלענין קנין בהמה י"א שקונה בהכישו במקל ועקרה יד ורגל, וי"א שקונה רק כשהיא מהלכת מלוא קומתה, שאני בהמה שכשעקרה יד ורגל עדיין היא במקומה מפני שהגוף נשען על היד ורגל שלא עקרה, אבל ספינה כולה זזה יחד. ולשמואל בספינה צריך למשוך את כולה

-שיגיע סוף הספינה למקום שהיה ראשה עומד, ובבהמה דווקא י"א דמהני עקרה יד ורגל, משום שעתידה כולה להעקר, משא"כ ספינה. ספינה אינה נקנית בשטר, מפני שהיא מטלטלין.

ע"ו ובבביתא איתא שלרבי ספינה נקנית

במסירה -שיאחז בחבל שהיא קשורה בו אף שלא הזיזה ממקומה, ולחכמים לא קנה עד שימשוך, או שישכור את מקומה ודרשותו של אדם קונה לו דכתיב "ואם המצא תמצא בידו הגניבה".

הגמ' אומרת שאין ראיה שלרבי מסירה קונה בכל מקום, ד"ל דאירי ברה"ר כגון רקק מים, שא"א לקנות שם במשיכה, דאין משיכה קונה אלא כשמושך לרשותו כגון בחצר של שניהם או בסימטא, וכיון שא"א לקנות

במשיכה קונה במסירה, אבל בסימטא כגון מבואות קטנים הפתוחים לרה"ר ויש בהם מים, מודה רבי שאינה נקנית במסירה אלא במשיכה, שכיון שאין זה ממש רה"ר, ורק לפעמים דחקי רבים ועיילי להתם, ויש רשות לאדם לשבת שם, יש רשות לכל אדם לקנות שם במשיכה כאילו זה רשותו, וכיון שאפשר לקנות שם במשיכה לאו אורחא דסימטא במסירה ואינו קונה במסירה. רשב"ם. (ודעת ר"ת (תוד"ה ספינה) שמסירה עדיפה ממשיכה, מפני שהיא מיד ליד ובפניו, והיא קונה בין ברה"ר בין בסימטא, אבל משיכה אינה קונה אפילו בסימטא. ודעת ר"י שמסירה אינה מיד ליד, וגם א"צ שיהיה בפניו). ולרבנן לא קנה עד שימשכנה מרה"ר לסימטא, ואם רשות בעלים היא (לרשב"ם הכונה לרשות המוכר שלא מועיל שם לא מסירה ולא משיכה. ולרשב"א (תוד"ה ה"ק) הכונה לרשות שיש לה בעלים) ישכור את מקומה, ואם אמר לו לך חזק וקני, קונה גם לחכמים במסירה גם ברשות הרבים, ומחלוקתם היא כשאמר לו לך משוך וקני, דלרבנן כוונתו דווקא במשיכה ולא גמר להקנותו אלא במשיכה, שאם ירצה המוכר יוכל לחזור בו עד שימשכנה לרשותו, ולרבי מראה מקום הוא לו שהוא יכול כבר למושכה לרשותו כיון שהוא הקנה לו במסירה.

איזה קנין קונה באיזה מקום - מסירה כגון

בספינה ובבהמה גסה קונה ברה"ר שאין משיכה קונה שם, ובחצר שאינה של שניהם, משיכה בספינה או בבהמה גסה וכ"ש בבהמה דקה קונה בסימטא ובחצר של שניהם, והגבהה קונה בכל מקום אפילו ברשות המיוחדת רק למוכר.

קנין שטר חוב -

לרבי אותיות נקנות במסירה (וכתבו התוס' ד"ה אי) שצריך משיכה יחד עם המסירה, דלא מצינו מסירה אלא בבעלי חיים ובספינה, אבל שאר מטלטלי אינם נקנים במסירה לבד. והתוס' דנים אם צריך בשטר מסירה מיד ליד, ולהכי נקיט מסירה אע"פ שצריך גם משיכה, או שא"צ מסירה מיד ליד, ונקיט מסירה לאפוקי מפקיר שטרותיו שאין המחזיק בהם זוכה במה שכתוב בתוכם כיון שאין דעת אחרת מקנה אותם), ולרבנן אין מועיל שטר לחוד דאין שטר קונה אלא קרקע ועבדים, ולא מסירה לחוד שיאמר לו קני לך הוא וכל שעבודיה, ולא קנה אלא לצור על פי צלוחיתו, אלא צריך שטר ומסירה יחד. ומשיכה אינה מועילה אלא בדבר שגופו ממון, ולא

שיוכל הלוקח לגבות את החוב מהלוה. וכתבו התוס' (ד"ה רבי נתן) דאירי בשק מלא שטרות שאין דרך להגביהו, דאי לאו הכי הרי דברים שדרכם להגביה אינם נקנים אלא בהגבהה.

ורב פפא אמר שהלכה כחכמים, והיינו שצריך לכתוב בשטר אחר קני הוא וכל שעבודיה וכן צריך מסירה, ואל"כ לא קנה אלא את הנייר לצור על פי צלוחיתו, וכיון שבאונאה יותר משתות בטל המקח, יחזיר לו את הדמים והלוקח יחזיר לו את השטר חוב. רשב"ם. והתוס' (ד"ה אמר רב פפא) כתבו שאין ראיה מרב פפא שצריך גם מסירה, ד"ל שרב פפא בא לומר שצריך להביא ראיה ולכן צריך לכתוב שטר.

עוד כתבו התוס' (ד"ה קני) שמכירת שטרות מועילה רק מדרבנן, ולכן המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול, ואף שקרקע נקנית בכסף שטר וחזקה, לא קנה את שעבוד הקרקע מדאורייתא, כיון שאין הקרקעות ברשותו, כמו שאינו יכול להקדישם, אמנם דעת ר"ת שאין ראיה שהמכירה לא חלה מדאורייתא.

ע"ו. אמימר קיבל מרבתי שלהלכה

אותיות נקנות במסירה כרבי, וכן מסקנת הגמ' בכמה מקומות, וא"צ לכתוב קני לך איהו וכל שעבודיה ולא שום שטר. רשב"ם. ור"ת ור"י (תוד"ה אמר) גורסים הלכתא אין אותיות נקנות במסירה כרבנן, (אמנם אביי (יבמות קט"ו: סובר ששטר נקנה במסירה), עוד הביאו התוס' בשם רב יהודאי גאון שאין אותיות נקנות בחליפין. ורב אשי אמר שכך זה מסברא שא"א לקנות דברים בדברים ע"י שטר אחר, אלא צריך מסירה שזה מעשה בידים. רשב"ם. ולתוס' (ד"ה אותיות) כוונתו לומר שמסירת השטר נחשבת מילי ולכן אינה מועילה. ומה שמצינו להלן שהקונה שדה קנה את השטר באגב שזה מילי בעלמא, וכ"ש ששטר יועיל, קנין אגב שאני ולא היינו מילי אלא מעשה גדול הוא, וכמו שמצינו שמטבע לא נקנה בחליפין ונקנה באגב.

הקשו התוס' (ד"ה נקנה) שהרי במכירה קנין השטר אינו קנין על השעבוד אלא רק על השטר עצמו, שהרי המוכר שדהו בעדים אף ללא שטר גובה מנכסים משועבדים. ותירצו שמשמע שגם אם החזיק בלי עדים קנה את השטר באגב אע"פ שקנה בזה גם שעבוד נכסים. אך הקשו התוס' ששטר זה הרי נקנה גם במסירה בלי שטר, ואין מזה ראיה למוכר שטר חוב ששם מסירה לבד לא מועילה. ולכן ביארו התוס' שהכונה שאגב זה קנין גרוע ובכל זאת הוא קונה את השעבוד שבשטר הכתוב על שמו, ורואים מזה ששעבוד זה דבר

שקל לקנותו, וא"כ אפילו בשטר של אחר מועילה מסירה בלי כתיבה, ועל זה הגמרא דוחה שאגב אינו קנין גרוע אלא הוא חשוב כמסירה ומשיכה והגבהה.

אם אפשר לחזור מנתינת שדה או מנתינת שטר - האומר לשניים זכו לפלוני בשדה ע"י סודר, וכן עשו, וכתבו לו את השטר, יכול לחזור בו ולומר שלא יכתבו שטר, אע"פ שאמר כתבו ותנו, דאין עושין שטר בע"כ של נותן, דאם ייפה כוחו במתנה בעל פה, לא ניחא ליה דתהוי מתנה בשטר, (אמנם בסתמא עושין, דסתם קנין לכתיבה עומד. וכתבו התוס' (ד"ה חזור) שאף שגם ללא שטר גובה ממשיעבדי, שהרי המוכר שדהו בעדים גובה מנכסים משועבדים, מ"מ אין כותבים כיון שהמוכר מפסיד שלא ירצו כ"כ להלוות לו, כיון שע"י שטר יוצא קול שמכר או נתן וידעו שאין לו קרקעות. עוד כתבו התוס' שאם המוכר חוזר מנתינת השטר יכול הלוקח לחזור בו, דעל דעת כך לא קנה. ודעת ר"ת שרק במתנה יכול לחזור בו מנתינת השטר, דהעולם יחשבו שזה שטר חוב או מכר ושיעבד קרקעותיו לזה ולא יקנו ממנו ברצון שמא יטרפו מהם, אבל בשטר מכר אין המוכר יכול לחזור בו מנתינת השטר, דמסתמא המכירה היא על דעת שיכתוב שטר, אבל לא יכול לחזור בו מנתינת השדה מפני שכבר זכה, דזכין לאדם שלא בפניו. אבל אם אמר שייזכו בשדה על מנת שיכתבו שטר, יכול לחזור בו גם מנתינת השדה, דכוונתו שלא יזכה עד שיגיע השטר לידו.

ע"ז: ורבי חייא בר אבין מוסיף שאם המוכר כתב שטר לפני המכירה (שהרי כותבים שטר למוכר אע"פ שאין הלוקח עמו אע"ג דמחזי כשיקרא, כיון שרק המוכר יכול להפסיד מזה אם יאבד השטר וימצאנו הלוקח ויטען שהוא קנה מהמוכר, וכיון שהמוכר לא חושש לזה אנו לא חוששים בשבילו), אם החזיק הלוקח בשדה קנה את השטר בכל מקום שהוא בקנין אגב שהרי דעתו של המוכר להקנותו לו, כדתנן נכסים שאין להם אחריות - מטלטלין ושטר, נקנים עם נכסים שיש להם אחריות - קרקעות, בכסף שטר וחזקה - שכסף שקיבל על הקרקע או שהחזיק בה קונה גם את המטלטלין או השטר.

רב פפא הקנה תריסר אלפי זוזי שהיו בבי חוזאי לרב שמואל בר אחא אגב סף ביתו כדי שיביאם לו, והיינו הרשאה, ואם לא היה מקנה את המעות לא היו מסכימים לתת את המעות כדי שלא יתחייבו אם קרה אונס בדרך. וכתבו התוס' (ד"ה רב פפא) ש"א דאירי הכא במעות הלואה, והקשו התוס' שהרי הרשאה לא מועילה על חוב, וגם קשה על מנהגינו לכתוב הרשאה על חוב, ותירץ ר"ת שחכמים תיקנו שיוכלו לעשות הרשאה גם על חוב.

מה כלול במכירת דברים

מכירת קרון ופרדות - המוכר קרון לא מכר את הפרדות המושכות אותו, אא"כ הם אדוקים בקרון, ואם מכר את הפרדות לא מכר את הקרון.

מכירת צמד ובקר - המוכר את הצמד - העול והדברים המוחברים את השוורים זה לזה) לא מכר את הבקר, וכן אם מכר את הבקר לא מכר את הצמד, והיינו במקום שכולם קוראים לצמד צמד ולבקר בקר, ואם כולם קוראים לבקר צמד מכר גם את הבקר, ואם הרוב קורים לבקר צמד צמד ולבקר בקר, ויש שקורים לבקר צמד, שיטת רבי יהודה שהדמים מודיעים כגון אם שילם על הצמד מאתים זוז קנה גם את הבקר, שהרי מחירו של צמד אינו מאתים זוז, ובהכרח שהוא מאלו הקוראים לבקר צמד, ולחכמים אין הדמים ראייה דאוקי ממונא בחזקת מריה. ללישנא קמא כוונת חכמים שיש כאן ביטול מקח כדין כל אונאה ביותר משתות (ובשתות בדיוק קנה ומחזיר אונאה, דכתיב "לא תונו", ובפחות משתות הוי מחילה), שהרי לרבנן דווקא בעבדים שטרות וקרקעות אין אונאה (ולרבי יהודה גם המוכר ס"ת בהמה ומרגלית אין בהם אונאה עד כדי דמיהם). דעת הרשב"ם שאין ראייה שלדעת חכמים הוי ביטול מקח, אלא שצריך להחזיר את ההפרש כמו בשתות. וללישנא בתרא אין כאן ביטול מקח, דדווקא בכדי שהדעת טועה כגון שמכר בשבע דבר ששוה חמש יש ביטול מקח, אבל בכדי שאין הדעת טועה אמרינן שנתן לו מתנה. ומסתבר ללישנא בתרא, דלישנא קמא היא דחוקה.

מכירת חמור וכליו -

ע"ח. המחלוקת במתני' - המוכר חמור בסתמא, לת"ק לא מכר את כליו, ולנחום המדי מכר גם את כליו, ולרבי יהודה אם היו הכלים על החמור ואמר מכור לי חמורך זה, הרי הכלים מכורים, דכיון שידע שזה חמורו כוונתו להוסיף את כליו למוכרה כמות שהיא עם הכלים שעליה, אבל אם אמר חמורך הוא שזה משמע לשון שאילה האם הוא חמורך ותמכרנו לי, שאינו יודע שהוא שלו, כוונתו לשאול אם מוכר לו חמור זה, ולכן אין הכלים מכורים.

אם אמר לו היא וכל מה שעליה הרי כולם מכורים.

באיזה כלים נחלקו - עולא מבאר שנחלקו בשק ודיסקיא העשויים למשאוי החמור וכומני (מרכב הנשים וגם הוא ממין משאוי,

שהאשה יושבת כמשאוי, דסתם חמור הוא לרכיבת אנשים), לת"ק אינם בכלל המכירה אפילו אם אמר שהוא מוכר חמור וכליו, דסתם חמור הוא כדי לרכב, ולנחום המדי הם בכלל המכירה דסתם חמור למשאוי, ואע"פ שלא אמר לו שהוא מוכר חמור וכליו, ואוכף מרדעת קילקלי וחבק לכו"ע הם בכלל המכירה דהם עשויים בין לרכיבה בין למשאוי.

הגמ' מסתפקת אם מחלוקת חכמים ונחום המדי בשק ודיסקיא היא **בעודן עליו**, אבל אם אינם עליו מודה נחום המדי שאינם בכלל המכירה, (לשיטת הרשב"ם גם אוכף ומרדעת לא קנה באינם עליו, ולתוס' קנה, דתכסיסי החמור הם). או שהמחלוקת היא כשאינם עליו, אבל אם הם עליו מודים חכמים שהם בכלל המכירה, (והא דקאמר שאם אמר לו היא וכל מה שעליה הרי כולן מכורים, הכונה שאמר לו היא וכל מה שראוי להיות עליה), או שנחלקו בב' האופנים. הגמ' מנסה לפשוט ספק זה מכמה מקומות, והגמ' דוחה ראיות אלו.

ע"ח: התנאים הסוברים שכשאדם מוכר דבר מכר גם את כל תשמישיו - לר"א המוכר בית הבד מכר את הקורה. לרשב"ג המוכר עיר מכר את הסנטר. לר"מ המוכר כרם מכר תשמישי כרם. לרבי נתן וסומכוס המוכר ספינה מכר את הביצית ואת הדוגית. לנחום המדי המוכר חמור מכר את כליו. ואין הכונה שדבריהם שוים, אלא שכולם בשיטה אחת להוסיף דברים יותר מרבנן שחולקים עליהם, אמנם ר"מ סובר כמו האחרים, שהרי לר"מ כל תשמישי הכרם בכלל המכירה.

מכירת בהמה ובנה - המוכר בהמה ובנה, הבן כלול במכירה, ואם לא אמר שמוכר את הבן, אין הבן בכלל המכירה, ואם אמר שמוכר חמור מניקה, מכר גם את הסייח - בן החמור (נקרא סייח מפני שמהלך אחר סיחה נאה למקום שהאדם חפץ, אבל זקן צריך מרדע), אבל אם אמר שהוא מוכר פרה מניקה, לא מכר את בנה, דאיכא למימר דכוונתו שצריך את החלב ואם אין לה חלב הוי מקח טעות.

מכירת אשפה בור כוורת ושובך - מכר אשפה מקום גבוה או עמוק ג' שרגיל לתת שם את הזבל של הבהמות מכר זבלה. מכר בור מים לתנא דמתני' מכר גם את מימיו, והיינו כרבי נתן, אבל לרבנן לא מכר מימיו. מכר כוורת מכר דבורים. מכר שובך מכר יונים הנמצאות בשובך ואלו הבאות לתוכו. דכל אלו

בטלים לדבר הקבוע, אבל אם מכר את הזבל וכו' שאינם קבועים, פשיטא שלא מכר את הדברים הקבועים. והלכה כתנא דמתני', דסתם דמתני' ומחלוקת דברייתא הלכה כסתם דמתני', אמנם אם יש אמורא הפוסק הלכה דלא כהמשנה ואומר שמתני' כיחידאה, הלכה כאותו אמורא.

על כן יאמרו המושלים בואו חשבון וכו'

אף שלפי פשוטו הכונה שבלעם וחבריו נתנבאו שסיחון ינצח את מואב, מ"מ פרשה יתירה היא, דהא דעמון ומואב טיהרו בסיחון ילפינן מדכתיב "והוא נלחם במלך מואב הראשון", הלכך לדרשה כתבה משה רבינו שיאמרו המושלים ביצרם – צדיקים, בואו ונחשב חשבוננו של עולם, הפסד מצוה שמפסיד רווח ממון מחמת המצוה או שנותן צדקה, כנגד שכרה המרובה לעתיד, ושכר עבירה כנגד הפסדה, ואם אתה עושה כן תיבנה בעוה"ז ותכונן לעוה"ב. ואם האדם משים עצמו כעיר שמהלך אחר יצרו, או שיש בו גסות הרוח, או רשע שאומר שאין חשבון אין דין ואין דיין, תצא אש של גיהנום ותאכלם.

ע"ט. כל הפורש מדברי תורה נופל בגיהנום ואש אוכלתו.

מעילה בדברים

שנמצאים בדבר שהקדיש

נתבאר במשנה בכמה דברים אם הם כלולים במכירה, והגמרא מבארת מה הדין בזה לגבי הקדש ומעילה.

באלו דברים יש דין מעילה – כל דבר שהוא ראוי רק למזבח כגון שור וכבש ועז תמימים (שהמקדישם לבדק הבית עובר בעשה) או תורים ובני יונה סולת ולבונה יין ושמן, או שהוא ראוי רק לבדק הבית כגון זהב וכסף ואבנים יקרות וכדו', או שאינם ראויים לא לזה ולא לזה כגון חלב וגבינה וכדו', שמוכרם ולקח בדמיהם צרכי מזבח או צרכי בדק הבית כפי שפירש בשעת הקדש, וג' סוגי הקדש אלו נימנו מהחמור לקל יותר, ומ"מ בכלם יש בהם דין מעילה. ומים ראויים רק לבדק הבית לעשות טיט, אבל לניסוך המים פסולים מים מכוונסים ולהדיח קרבנות בעינן דווקא מים מאמת המים שבעזרה. וזבל אינו ראוי לא למזבח ולא לבדק הבית. ויונים ראויים רק למזבח, ושובך לא הוקדש אלא לדמיו, דאם יעקרו וישקעו בבנין זהו הפסד גדול. ופירות אינם ראויים למזבח דכתיב "כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו וכו'", ולבנין נמי לא חזו, וביכורים הם לכהן כמו תרומה, אלא הפירות נמכרים. ועשבים נמי לא חזו לא למזבח ולא לבדק הבית.

ודין **מעילה במחומר לקרקע** הוא בנהנה שוה פרוטה אע"פ שלא פגם להקדש, ובתלוש יש מעילה רק אם פגם, ובבור לרשב"ם איכא מעילה

אם הניח חפציו בבור, והתוס' (ד"ה מועלין) כתבו שאין מעילה במחומר, אלא איירי שעקר חוליא מן הבור ונהנה ממנה.

ולענין מעילה במה שבתוכם – אם הקדיש אשפה מלאה זבל או שובך מלא יונים או שדה מלאה עשבים או אילן שעליו פירות, ולא הזכיר אלא אותם ולא את מה שבתוכם, יש מעילה גם במה שבתוכם, אבל אם הדברים באו לתוכם אחרי ההקדש, לר"י אין מועלין במה שבתוכם דס"ל שאין מעילה בגידולים, שאף שקרקע ההקדש גרמה להם לגדול, מ"מ אין ממשות הקדש מעורבת בהם, רשב"ם. וכתבו התוס' (ד"ה ואין) שהקדש לא קונה בקנין חצר, דחצר משום יד איתרביא ולא מצינו יד להקדש. ולרבי יוסי בשדה ואילן מועלים אף במה שגדל אחרי ההקדש.

ע"ט: ובברייתא נחלקו בזה ת"ק ורבי אלעזר ברבי שמעון, לרבה נחלקו דווקא בשדה ואילן וכמחלוקת ר"י ורבי יוסי. ולרבי בשדה ואילן בין מלאים בין ריקנים לכו"ע מועלים במה שבתוכם כרבי יוסי דנימוקו עימו, והמחלוקת היא בבור ושובך, ראבר"ש סובר כר"מ שאדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ועל כן אף אם הגיעו אח"כ הם בכלל ההקדש, אמנם איירי דווקא בעבידי דאתו, כגון מים הבאים דרך חצירו לבור שהבור עשוי במקום מדרון, או יונים הבאים דרך שובכו לשובך שהנולדים יבואו לשובך ריקן זה (ודווקא שובכו אבל בשובך של אחרים יכולים לעכב שלא יבואו לשובכו. וכתבו התוס' (ד"ה ויונים) שאף שאין גזל בשובך אלא מפני דרכי שלום, מ"מ בביצים ואפרוחים זוכה מן התורה, ולת"ק אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, וכן נחלקו כשהקדישם מלאים בהקדישם סתם, דראבר"ש סובר כאביו שהמקדיש שדה לא הקדיש אלא חרוב המורכב, דבעין רעה מקדיש, דס"ל שדנים דין גבוה מדין הדיוט דהמוכר בור סתם לא מכר מימיו (ואמנם לגבי מים שהגיעו אח"כ הם קדושים, דאדם מקנה דבשלב"ל, ולא שייך עין רעה במים שהגיעו אח"כ), ורבנן ס"ל דבעין יפה מקדיש, או דס"ל כרבי נתן וממילא כמו שבהדיוט המוכר בור לא מכר מימיו (ודלא כתנא דמתני') ה"ה בהקדש לא הקדיש את המים.

מה נחשב עבידי דאתו – מבואר בסוגין שאף לר"מ אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם אלא בעבידי דאתו. והקשו התוס' (ד"ה אימור) שהרי ר"מ דס"ל אדם מקנה דבר שלא בא לעולם איירי באומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר שאשתחרר, ומי יודע אם ישחררנו רבו. וביאר רבינו שמואל דאיירי בהבטיחו רבו לשחררו. ולריב"ן איירי בחציו עבד וחציו בן חורין או חציה שפחה וחציה בת חורין דכופין את האדון

לשחררם, ובלאחר שימות בעלך או אחותך איירי בגוססים או בחולה וזקן, ולאחר חליצה הרי מצות חליצה קודמת למצות יבום, אי נמי באלו שחולצות ולא מתייבמות. ושיטת רבי אליעזר מפליר"א שאם הגוף בעולם ורק אינו ראוי לקנין הוי כעבידי דאתו, ואמנם מים אף שהם בעולם לא נחשב עבידי דאתו כיון שאינם לפנינו. ועוד י"ל דאם יש רק מי יימר אחד חשיב עבידי דאתו, ורק בכפל שצריך גם שתיגב וגם שימצא הגב וכו' לא חשיב עבידי דאתו. ור"י מפרש שכוונת הגמ' מי יימר דאתו, היינו שלא יזכה בהם, ועל זה משני שיעברו דרך רשותו ויזכה בהם, ולרשב"א י"ל שהקדיש על מנת שישאר לו כח זכיה בבור ובשובך לזכות במים וביונים לצורך ההקדש.

מכירה בכונה לשייר

פ. פירות שובך – הקונה פירות שובך ולא קנה את האמהות והשובך, צריך לשייר למוכר את הברכה הראשונה והשניה כל בריכה היינו שני וולדות, בריכה הראשונה בשביל צוות לאם שלא תברה, שזהו קיום השובך שנשאר למוכר, ושניה היינו בריכה ראשונה של הולדות בשביל צוות לבת, שאף שלאם די בחברת זוגה וביתה שרחמי האם על הבת, לבת אין די בחברת אימה, שיטת הרשב"ם שלבריכה השניה א"צ לשייר את הברכה הראשונה שלהם, דדי להם בצוות האם ואם האם כיון דאיכא חבורות טובא. אבל דעת התוס' (ד"ה הא) שלכל בריכה צריך לשייר את הברכה הראשונה שלה.

פירות כוורת – הקונה פירות כוורת דבורים הנולדים מן הכוורת בשנה זו, נוטל הלוקח ג' נחילים חבורות הנולדים ראשונים, אף שיש מקומות שעושות ז' וח' נחילים, מ"מ ג' הראשונים הם הנחילים החשובים, דכל אחד גרוע מקודמו, ומסרס, י"מ דהיינו שיכול המוכר לסרס את הדבורים בגרמא ע"י שמאכילם חרדל, שע"י שאוכלות חרדל פיהם חד וחוזרות ואוכלות את דובשנן, ומתוך שביעתן בטילות מפריה ורביה, והמטרה היא לגרום שלא יעשו עוד פירות כדי שיהיו טרודים לעשות דבש, שהרי הדבש הוא של המוכר. ור"ח מבאר שאוכלות את הדבש שבנקבים של החלות דבש וחוזרות ומזדווגות שם, ויתכן שיוולדו בשנה הבאה ויהיו של המוכר. ולרבי יוחנן הכונה שנוטל ג' נחילים בדילוג, כדי שיהיה לשניהם טובים וכחושים, שכך דרך מוכרי כוורת. ובברייתא מבואר שנוטל ג' נחילים הראשונים, ומכאן ואילך נוטל בדילוג, וכן הלכה.

חלות דבש – הקונה את חלות הדבש, צריך להניח למוכר ב' חלות זכיון שלא מכר את הכוורת כוונתו להצניעה לשנה הבאה לעשות פירות, וכוונתו לשייר ב' חלות לצורך הדבורים בימות הגשמים.

קבלת טומאה בכוורת ודבש

אוכל או משקה שאינם מחוברים לקרקע מקבלים טומאה. ולהלן יבואר האם הדבש וחלות הדבש נחשבים כבר אוכל לקבל טומאה, והאם הכוורת נחשבת מחובר לקרקע (לטומאה ולעוד דינים) או לא.

קבלת טומאה בדבש בכוורת - שיטת רב

כהנא שדבש בכוורת תמיד מקבל טומאה וא"צ מחשבה, והיינו שהוא מקבל טומאה אפי' בזמן שהדבורים אוכלים דובשנם, (ואם הקצהו בפירוש למאכל דבורים לרשב"ם אינו מקבל טומאה, ולתוס' (ד"ה דבש) דבר שראוי לאכילה אינו יוצא מידי קבלת טומאה עד שיפסל מאכילת כלב). עוד כתבו התוס' (ד"ה אינו) שדבש כשאינו בכוורת הוי משקה מז' משקין, והכא איירי שהוא בכוורת, ולכן הוא נחשב אוכל.

והא דאיתא בברייתא שדבש בכוורת אינו

לא אוכל לטמא בכביצה ולא משקה לטמא ברביעית, (ואמנם אוכל עצמו מקבל טומאה בכל שהוא, ודבש בכוורתו אינו מקבל טומאה כלל דאין לו תורת אוכל), אב"י מבאר דאיירי באותם שתי חלות חיצוניות שמניחים למאכל הדבורים בימות הגשמים, ורבא מבאר דקאי לר"א (דלהלן) שכוורת דינה כקרקע ולהכי לא מהני מחשבה.

פ: דין כוורת - כוורת דבורים (משנה בו

נתבארה לעיל ס"ו) לר"א דינה כקרקע, וכותבין עליה פרוזבול, ואינה מקבלת טומאה במקומה, והרודה ממנה בשבת חייב חטאת, ולחכמים אין דינה כקרקע לדינים הנ"ל. רבי אלעזר מבאר שטעמא דר"א דכתיב "ויטבול אותה ביערת הדבש", ללמד שהרודה מכוורת חייב חטאת כמו התולש מיער.

והא דאיתא בברייתא שדבש הזב מכוורתו

אינו לא אוכל ולא משקה לענין קבלת טומאה, לאב"י איירי בב' חלות כנ"ל דכיון שהוקצה לדבורים אע"פ שזב בעי מחשבה, ולרבא הרי לר"א אחרי שזב אין דינו כקרקע, וצ"ל שהדבש זב ע"ג כלי מאוס וכיון שגם בכוורת לא היה לו תורת אוכל, אינו מקבל טומאה בלי מחשבה, (אמנם לרבנן דחשיבי ליה אוכל בתוך הכוורת אינו יוצא מידי קבלת טומאה עד שיפסל מאכילת כלב), ולרב אחא בר יעקב איירי בזב ע"ג קיסמים דקים שאין ראוי לאוספו, אבל בזב ע"ג כלי מאוס חשיב אוכל.

והא דאיתא בברייתא שדבש אינו אוכל או

משקה אא"כ חישב עליו לאכילה או לשתייה, לאב"י איירי בב' חלות כנ"ל, ולרבא כוונת הברייתא שאינו מטמא אף אם חשב עליו לאכילה או לשתייה.

תניא כוותיה דרב כהנא.

הקונה עצים לקוץ, כמה צריך לשייר בעץ כדי שיחזור ויגדל -

בזיתים צריך לשייר ב' ענפים וחוזר וצומח.

בשאר אילנות צריך לשייר טפח סמוך לקרקע וא"צ לשייר ענפים.

בבתולת השקמה שלא נקצצה מעולם צריך

לשייר ג' טפחים, ובסדן השקמה שכבר נקצץ פעם אחת וגדל ישייר ב' טפחים. ואף שלענין שביעית מציינו שאסור לקצוץ בתולת השקמה מפני שהיא עבודה שע"ז גדלה יותר, וכתב "וכרמך לא תזמור" (והשיעור לת"ק י"ל שהוא מג' ולמעלה שאסור), ולר"י כדרכה אסור אלא יכול לקצוץ או למעלה מ" טפחים שזה מכחיש את האילן או סמוך לארץ, צ"ל דסמוך לארץ ודאי מזיק לאילן, ויותר מכך עד ג' יכול להועיל או להזיק והוי ספק ולכן בשביעית אסור שמא זה יועיל דספק דאורייתא לחומרא, ובמקח וממכר צריך לשייר ג' שזה מועיל ודאי דכוונת המוכר לשייר לעצמו כדי מחית האילן ודאי.

בקנים ובגפנים קוצץ מן הפקק ולמעלה.

וכתבו התוס' (ד"ה בקנים) שכבר מתנאי יהושע יכול כל אדם לחתוך מן הפקק ולמעלה, אך אינו יכול לחתוך סתם אלא לצורך נטיעה, ובחדש שאינו עושה פירות, וממקום שאינו עושה פירות, וממקום שאינו רואה פני החמה, ובלוקח מותר גם בזה. ועוד דלוקח יכול לחתוך מהפקק התחתון, וסתם אדם מהעליון.

בדקלים ובארזים א"צ לשייר, אלא חופר

ומשרש, לפי שאין חוזרים וגדלים. ואף שמצינו שארז גזעו מחליף ("צדיק כתמר יפרח, כארז בלבנון ישגה" - היינו שעושה פירות כתמר שאכל פירות מצוותיו בעוה"ז והקרן קיימת לעוה"ב, אי נמי ללמד שמאכילים אותו פרי מצוותיו, וגזעו מחליף כארז שאם מת יוליד בן כמוהו, אי נמי שאם יפול אפי' שבע פעמים יקום), הכא איירי בשאר מיני ארזים, שהרי יש י' מיני ארזים כדכתיב "ארז שיטה והדס וכו'".

הקונה אילנות מתי קנה קרקע

ודינו לענין ביכורים

הקונה אילנות הגדלות בשדה חבירו, ולא פירש שקונה את הקרקע שהם גדלים בה, יש מחלוקת מתי קונה גם קרקע (וכשקנה קרקע יתבאר מהו שיעור הקרקע שקנה, ומי יכול לזרוע באותה קרקע, וכשלא קנה קרקע יתבאר מה הדין במה שגדל מהשורשים ומהענפים), ויש בזה נפקא מיניה גם לגבי ביכורים אם יכול לקרות ולומר "פרי האדמה אשר נתת לי", וכן אם יכול להביאם לבית

המקדש (או שזה נחשב חולין בעזרה), וכן יבואר האם יש ללוקח דרך לאילנות שקנה.

פ"א. בשני אילנות שקנה בסתמא לת"ק

לא קנה קרקע אפי' מקום האילן עצמו, והוי כקנאו לפירות, וכשיבש יעקרנו וילך, ואם גדלו הענפים הרבה לא יקצרם בעל הקרקע אע"פ שהם מזיקים לבית השלחין, דכיון שלא קנה קרקע הרי שיעבד קרקעו לכל צורך האילן, שעל מנת כך קנאם, וכל הצומח מהגזע של הלוקח כיון שזה גדל מהאילן שלו, והצומח מהשורשים של בעה"ב שכיון שזה יוצא מתחת הקרקע, נחשב שזה גדל מהקרקע, ואם יבשו האילנות אין לו קרקע. ולר"מ אף בב' אילנות קנה קרקע דחשיבא שדה אילן.

בג' אילנות קנה קרקע לכו"ע, ואם גדלו

הענפים חוץ לקרקע שלהם יקצרם המוכר, שהרי לא שיעבד לו את הקרקע, וגם הצומח מהשורשים שלו, ואם יבשו האילנות יש לו קרקע.

ולענין ביכורים -

לת"ק בב' אילנות מביא ואינו קורא דלא חשיב "פרי האדמה אשר נתת לי", ולר"מ מביא וקורא. ושמואל אמר שלר"מ אף הלוקח פירות מן השוק מביא וקורא ואותה שביכרה תחילה קושר בה גמי לידע שהיא מבכרת, והא דכתיב "מארצך" היינו למעט חו"ל, (ואף דמצוה התלויה בארץ א"צ קרא למעט חו"ל, הכא הו"א דחייב בחו"ל משום דאיתקש לבשר בחלב, או משום דלא חשיב תלויה בארץ, דאין החיוב תלוי בפירות אלא באדם. תוד"ה ההוא), והא דכתיב "אדמתך" היינו למעט אדמת עכו"ם בארץ ישראל (והרשב"ם גורס "אדמתך אדמתך" ואחד ממעט עכו"ם, והשני ממעט לוקח מגר שהגר עצמו מביא ואינו קורא, שהרי אינו יכול לומר "לאבותינו", והלוקח ממנו אינו מביא ואינו קורא. ולתוס' (ד"ה למעוטי) מהשני לומדים שמי שנטע בשלו והבריק לתוך של חבירו או לתוך של רבים מביא ואינו קורא. אבל הלוקח מגר מביא ואינו קורא). והא דכתיב "אשר נתת לי" היינו שהקב"ה נתן לו מעות לקנותם. ורבה מביא מברייתא שלוקח אילן אחד אף לר"מ מביא ואינו קורא כיון שלא קנה קרקע, ומבואר דלא כשמואל, תיובתא.

דין גר בביכורים וכו' - לר"ת (תוד"ה למעוטי) גר אינו קורא דאינו יכול לומר לאבותינו, ואף אם הוא מבני קיני חותן משה שנטלו חלק בארץ אינו יכול לומר ארמי אובד אבי וכו', (ולשיטתו אין לגר לברך ברכת הזימון מפני שאינו יכול לומר שהנחלת לאבותינו, ובינו לבין עצמו יאמר אלוקי אבות ישראל, ובציבור יאמר אלוקי אבותיכם), ודווקא אם אמו מישראל מביא וקורא (ויאמר אלוקי אבותינו), אבל לשיטת ר"י אמו מישראל לא מהני לקרות, שהרי אימו עצמה אינה קוראת כמו עבד

טומטום ואנדרוגינוס שאינם קוראים אף שיש להם חלק בארץ ע"י ירושה, אמנם גר מבני קיני מביא וקורא, ויכול לומר לאבותינו, דאברהם קרוי אב המזון גויים.

פ"א: מביא ביכורים ואינו קורא-

הטעם שבאילן אחד לר"מ, ובב' אילנות לרבנן, מביא ואינו קורא, משום דאיכא ספק אם קנה קרקע או לא, והא דאמרינן לא קנה קרקע היינו משום דמספיקא אין מוציאין מיד המוכר.

ואמנם אינו יכול להביא הביכורים לבית המקדש, משום שמביא חולין לעזרה, וכתב "כי ירחק ממך המקום וזבחת" ללמד שאסור לזבוח חולין בקרוב מקום, אי נמי מדרבנן שמא ינהג בהם כחולין ויראה אחר ויחשוב שזה קדשים ויבוא לזלזל בקדשים. וכתבו התוס' (ד"ה ודלמא) דאיסור הבאת חולין לעזרה הוא בדבר שיש בו כעין הקרבה, כגון הגשה או תנופה, אבל בלאו הכי אין איסור.

ואי נימא שיקדישם שעל הצד שהם חולין יהיו קדושים לקנות בהם קרבן כדי להכניסם לעזרה, ויפדה אותם אח"כ כשהניחם לפני המזבח והניף כדי שיוכל לאוכלם, ויפריש עליהם תרומה ומעשר שמא אינם ביכורים והוי טבל, אבל ביכורים פטורים, ויתן תרומה גדולה ומעשר שני לכהן, ומעשר עני אם זו שנה שלישית או שישית לשמיטה יתן לכהן עני, ומעשר ראשון יכול לתת לכהן אליבא דראב"ע לרשב"ם הכונה שצריך לתת לכהן ולא ללוי, והיינו אחר שקנסם עזרא. ולתוס' (ד"ה תרומה) מדאורייתא פליגי, שלר"ע נותן דווקא ללוי, ולראב"ע אף לכהן, ולאחר הקנס לר"ע נותנים אף לכהן, ולראב"ע דווקא ללוי. (ודלא כר"ע שסובר שמעשר ראשון ללוי). ואף שגם בדמאי אינו מחויב לתת מספק, שאני הכא שודאי אינם של הישראל. אי נמי שאני חולין שזה ספק דרבנן. תוד"ה אלא.

מ"מ הרי אע"פ שאין קריאה מעכבת אם יכול לקרוא, אם אינו יכול לקרוא מעכבת, דכל שאין ראוי לבילה כגון ס"א עשרון בכלי אחד בילה מעכבת בו, שאף שבעלמא אם לא בלל כשר, מ"מ כיון דכתיב "בלולה" בעינן מנחה הראויה לבלילה, ואם אינה ראויה לבלילה הוי כמביא מנחה מן הקטניות, שכל דבר שצויה הקב"ה להביא יש עיכוב בעיקר הבאתו להביא באותו ענין שצויה הכתוב, אבל מצוות האמורות באותה מצוה כגון בלילה עצמה וכן תנופה אינה מעכבים אא"כ שנה הכתוב לעכב. וכן לגבי ביכורים בעינן שיהיו ראויים לקריה, ומה שמצינו שגר, או מהחג עד חנוכה וכדו', מביאים ואין קורין, הנך יש ילפותא שאין קורין, אבל כאן לצד שקנה קרקע חייב לקרות, ולכן בעינן ראוי לקריאה.

ובהכרח צ"ל שהבעלים בוצרים ומוסרים לשליח להביא, וכדרכי יוסי בר חנינא

דדריש "ולקחת והבאת" שתהא לקיחה והבאה כאחד לרשב"ם היינו שמי שבוצר הוא מביא, ולתוס' היינו שמי שלוקח מן הבית הוא מביא, וכן אם בצרן השליח ומת השליח בדרך אין הבעלים קורא מטעם זה. ואם בצרן השליח והביאם השליח לירושלים, לרשב"ם יכול הבעלים לקרות, דשלוחו של אדם כמותו, אבל השליח אינו בר קרייה, דאינו יכול לומר "אשר נתת לי", ולתוס' (ד"ה עד) אין הבעלים יכולים לקרות כשהביאם השליח. וכתבו התוס' (ד"ה בצרן) שאע"פ שביכורים שהיו ראויים לקריאה ונדחו, דינם שירקבו, כגון אם הפריש לפני החג ועבר עליהם החג, הכא איירי שהיה דעתו מתחילה לשגרם ביד אחר, וכן אם הפריש לפני החג על מנת להביאם אחרי החג מביא ואינו קורא.

פ"ב. ואינו יכול לקרות הפסוקים מספק, משום דמחזי כשיקרא שהרי קורא בשביל הבאת ביכורים, וכתב "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני", אבל כשקורא בתורה לא מחזי כשיקרא. או שמא יבוא להפקיעם מתרומה ומעשר אדם אחר או אותו אדם, ולכן עשו הכר שלא לקרות.

ענפים הגדלים מהגזע והשורשים- הקונה אילנות באופן שלא קנה קרקע הרי העולה מן הגזע של הלוקח, והיינו במקום שרואה פני חמה כל האילן חוץ ממה שמתחת האדמה, ואמנם כיון שיש לחוש שהקרקע תעלה שרטון ויהיה נראה שזה אילן נפרד (בשיעור שיבואר להלן), ויטען הלוקח שקנה ג' אילנות ויש לו קרקע, לכן תיקנו חכמים שצריך הלוקח לקוץ ענפים אלו. וענפים הגדלים במקום שאינו רואה פני חמה הרי הם של בעל השדה.

ענפים הגדלים בגזע הדקל אינם של הלוקח, לרב פפא הטעם כיון שאין דרך הגזע להוציא ענפים דכל מילתא דלא מסיק לוקח אדעתיה לא קני. ולרב זביד הטעם שכיון שהדקל עומד להיעקר כשיבש, הלוקח מסיח דעתו מענפים שיגדלו ואינו מתכוון לקנותם, כיון שיתכן שהדקל ייבש מהר ולא יוציא ענפים, דדקל שיבש אין לו תקנה, אבל שאר אילנות קוצצם למטה וחוזרים וגדלים, ולדבריו צ"ל דהא דמבואר במתני' שהענפים הגדלים מהגזע הם של הלוקח, איירי בקונה לה' שנים שאף אם ימות יטע אחר במקומו, אבל בלוקח בסתמא אסח דעתיה. ע"כ לפירוש הרשב"ם.

והתוס' (ד"ה מתקיף) ביארו שרב זביד מדבר באילנות שאם יתייבשו לא יחזרו ויגדלו, ופירך ממתני' דאיירי ברוב אילנות שחוזרים וגדלים, ומשני שקנה לה' שנים שזה זמן שאין דרך שימותו, אמנם אם מתו בזמן זה אינו יכול ליטע אחרים תחתיהם. עוד מפרש ר"ת שלרב זביד אפי' העולה מהשורשים הוא לבעל הדקל, כיון

שכשיבש הדקל יקח הכל כולל השורשים, וה"ה בשאר אילנות, ומתני' איירי בקונה לה' שנים, שאינו עתיד לעוקרו עם השורשים, ולכן זה של בעל הקרקע. ולר"י לרב זביד בכל האילנות לא זוכה בעולה מן הגזע, אא"כ מכרו לה' שנים שיכול בשנים אלו לקוצצו כדי שיגדל מחדש, ובדקל כיון שאינו חוזר וגודל אף בקונה לה' שנים אינו זוכה בעולה מהגזע.

והא שבלוקח לה' שנים הענפים של הלוקח, אע"פ שאחרי ה' שנים כל הענפים של המוכר, ענפים אלו כיון שאילו לא היו נקצצים היו הפירות של הלוקח, הרי הענפים של הלוקח במקום הפירות.

פ"ב: דין הקונה ג' אילנות-

הקונה ג' אילנות קנה קרקע לכו"ע, ושיעור הקרקע שקנה הוא תחתיהם תחת העיקר והנוף וביניהם בין הנופים, ולרבי יוחנן קנה חוצה להם מסביבם ממקום שהנוף כלה כמלוא אורה המלקט פירות וסלו בידו ללקט הפירות החיצונות, וכן מבואר בברייתא.

מי יכול לזרוע בקרקע- באותו מקום של כמלוא אורה וסלו שניהם אינם רשאים לזרוע, ודמי לאופן שהבית דין נותנים לפנימי דרך בשדה החיצון מן הצד מדעת שניהם, ששניהם אינם רשאים לזרועה אע"פ שזה הפסד מועט שהזרעים שמעכבים הליכתו קצת, כיון ששניהם נתרצו לדרך זו, משא"כ כשהחיצוני נתן מעצמו דרך לפנימי יכול החיצוני לזרועה, כיון שהפנימי אינו מפסיד מכך. וכל זה בין האילנות, אבל תחתיהם וביניהם פשיטא שבעל האילנות זורעם.

ולרבי אלעזר כיון שהלוקח ג' אילנות אינו יכול לעבור דרך שדה המוכר כרבנן דאמרי מוכר בעין רעה הוא מוכר (לגבי מוכר בור ודוה, וג' אילנות דומים לבור ודוה, מפני שהם נחשבים קרקע בפני עצמם, ואין שדה המוכר משועבדת להם, כמו שהיא משועבדת בשני אילנות), כ"ש שאין לו כמלוא אורה וסלו שזה דבר שאינו נצרך כ"כ כמו דרך. אבל הקונה ב' אילנות יש לו דרך כיון שהאילנות בקרקע המוכר והקרקע משועבדת לצורך האילנות, כמו המשאל בביתו מקום להניח חפצים, ואף שלדברי שמואל רבו הלכה כר"ע שהמוכר בעין יפה מוכר, רבי אלעזר לא סובר כך, ואין לומר דמתני' בלאו הכי לא מיתוקמא כר"ע משום דקתני שאם גדלו הענפים יכול המוכר לחותכם, דדין זה הוא גם אליבא דר"ע כיון שהענפים מכחישים קרקעו מפני שהצל רע לבית השלחין, וגם אינו יכול לחרוש בבקר מפני שהאילן מפריע למרדע, וכן מודה ר"ע שאילן הנוטה לשדה חבירו קוצץ גובה מלוא המרדע ע"ג המחרשה, ודווקא בבור ודוה שאינם מכחישים את הקרקע אמר

ר"ע שמוכר בעין יפה מוכר, ואמנם ר"ע מודה לשיעור כמלוא אורה וסלו, שהרי לר"ע יש לו דרך כמו בבור ודוד, ואינו היזק גדול כמו באילן הנוטה, ואם מכר ב' אילנות לר"ע אם מתו יש לו קרקע.

שיעור הקרקע שבין האילנות-

לרב נחמן השיעור לענין שקנה כל מה שביניהם הוא בין ח' אמות לשש עשרה, אבל פחות מכך הרי הם כיער ועומדים ליתלש ואינם חשובים, ואם הם רחוקים שש עשרה או יותר אינם מצטרפים זה לזה. וכדאיתא בכלאים שחרם שיש בין השורות ט"ז אמה מותר לזרוע שם, דשורה בפני עצמה לא הוי כרם, דבעינן שתים כנגד שתיים ואחת יוצאת זנב, (אמנם קיימא לן כרבי יאשיה עד שיזרע חיטה ושעורה וחרצן במפולת יד). ומעשה בצלמון באחד שזרע בשיעור זה, והיה זורע בכל פעם בצד אחר של השורות, ע"י שהיה הופך את הענפים כל שנה לכיוון אחר, (ואם לא היה הופך את הענפים היו אסור לזרוע, משום שהזמורות ממעטות מהשיעור. רשב"ם. וכתבו התוס' (ד"ה וזורע) ששתי שורות שענפיהם לצד אחד חשיב כרם, וצריך להרחיק את הזרעים מהשורה ד' אמות, ואסור מדרבנן לזרוע תחת ענפי הגפנים), ומבואר כדברי רב נחמן שהשיעור הוא ט"ז אמה, ומסתבר שהשיעור שנחשבים רצופים הוא חצי משיעור זה, וכמו שמבואר להלן אליבא דר"ש.

פ"ג. לרב יוסף השיעור הוא בין ד' אמות שתוכל המחרישה לחרוש ביניהם לח' אמות. ורב יוסף אמר שהיה מעשה בדורא דרעותא (-עיר של רועים) שרב יהודה אמר שיתן לו קרקע שביניהם אע"פ שאין ביניהם אלא כמלוא בקר וכליו, והיינו ד' אמות, (וי"מ שרב יהודה אמר שאם יש לכל אילן ואילן ד' אמות, דהיינו ח' אמות בין אילן לאילן, מצטרפים, אבל ביותר מזה אין מצטרפים. תוד"ה זיל). ומבואר כדברי רב יוסף. וכן מבואר בכלאים שלר"מ ור"ש הנוטע כרמו שמונה על שמונה אמות מותר לזרוע ביניהם, אולם עדיף להביא ראיה ממעשה. ואין לומר שאף ביותר מח' היו מתירים ומעשה שהיה כך היה, דסברא היא שעשו על פי חכמים, והתירו להם הכי הרבה שאפשר. (תוד"ה אפי'). עוד איתא בכלאים שלר"ש כרם הנוטע על פחות מד' אמות אינו כרם אלא יער ומותר בכלאים, (ולחכמים הוי כרם ורואים את האמצעיים כאילו אינם דכל העומד ליעקר כעקור דמי, וחומרא היא גבי כלאים).

לרבא השיעור הוא בין ד' אמות לט"ז אמות כלומר עד ט"ז אמות ולא ט"ז בכלל, וכן איתא בברייתא ומבואר שם שבשיעור זה

קנה את הקרקע ואת האילנות שביניהם, ואם יבש האילן או נקצץ יש לו קרקע, אבל אם הם צפופים יותר מד' אמות, או רחוקים יותר מט"ז אמה, או שקנאם בזה אחר זה, לא קנה לא את הקרקע ולא את האילנות הקטנים שביניהם, ואם יבש האילן או נקצץ אין לו קרקע ליטע אחר במקומו.

מקום מדידת המרחק שבין האילנות הוא מהעיקר השני - הפקק השני שבגזע שהוא הבינוני ולא מן הראשון שרחב יותר ולא מן השלישי שקצר הרבה, וכמו שמצינו שהרכובה שבכרם אינו מודד אלא מהעיקר השני. לרשב"ם הכונה שמרכיבים גפן בחור עם גפן זקן, והמדידה היא כדי להחשיבו לכרם. ולתוס' (ד"ה הרכובה) איירי הרכבה, שמכניסים את הגפן בארץ כשהוא זקן מאוד ומכסים אותו בקרקע כדי שישירש.

המוכר אילן עם ג' ענפים ועיקריהם **נראים** הרי הם כג' אילנות וקנה קרקע, וכמו שמצינו במבריך (-כופף אמצע הגפן ומכסהו בקרקע וכשהוא משריש חותכים את העיקר הראשון) ג' גפנים ונעשו ו' גפנים, דב' גפנים נעשה כרם, שאם יש ביניהם מד' אמות עד ח' אמות כר"מ וכר"ש לעיל הם מצטרפים אע"פ ששתי גפנים יונקים משורש אחד, ואם לא אינם מצטרפים.

כמה ספיקות בגמ' - האם אילן על המיצר מצטרף לשניים בשדה. ואם תמצא לומר שקנה קרקע האם אילן בשל חבירו כגון שיש לו ב' אילנות בקצה שדהו ואילן אחד שקנה בשדה חבירו עם הקרקע בסמוך לאלו מצטרף לשניים בשלו. ואם תמצא לומר שקנה משום שאין הפסק ביניהם האם בור או אמת המים או רה"ר (מד' אמות עד ט"ז ואין ט"ז בכלל) או ריכבא דדיקלי (-הרכבת הרבה דקלים יחד) מפסיקים בין האילנות - וכל אחד הוא אם תמצא לומר שהקודם אינו מפסיק. תיקן.

פ"ג: אם צמח ארז בין האילנות, בין אם צמח לפני הקניה בין אח"כ קנה קרקע.

צורת עמידת האילנות - לרב קנה קרקע היכא שהאילנות עומדות כשורה הני ג' אילנות שיש ביניהם ד' עד ט"ז אמות, וכ"ש אם הם עומדות כחצובה - אחד כנגד שניים, שאין הקרקע ראויה לחרישה, ולשמואל לא קנה אלא בעומדות כחצובה, ולא כשעומדות בשורה, משום שיכול לזרוע ביניהם, ואמנם אם מכר לו שלש היגי רומייתא - מיני קוצים, אע"פ שא"א לזרוע ביניהם אע"פ שהם נטועים כשורה, דאין הולכים סמוך להם בגלל שהקוצים ננעצים בגוף, לא קנה קרקע, כיון

שאינם חשובים, וצריך גם שיהיו חשובים וגם שא"א לזרוע ביניהם.

מכירת חלק מבהמה-

המוכר ראש בהמה גסה לא מכר את הרגליים, וכן להיפך, אבל בדקה הרגלים כלולים בראש והראש לא כלול ברגלים. אמנם במקום שנהגו אחרת הכל כמנהג המדינה.

המוכר כבד בהמה גסה לא מכר את הקנה (לרשב"ם הכונה לריאה שהיא מחוברת לקנה, ולתוס' (ד"ה מכר) קנה זה ריאה עם הלב. והתוס' מסתפקים אם המוכר את הלב מכר גם את הריאה, ואם המוכר את הריאה מכר גם את הלב), וכן להיפך, אבל בדקה הקנה כלול בכבד והכבד אינו כלול בקנה.

מתי יכולים לחזור מהמכירה

לאחר שהגמרא ביארה בארוכה מתחילת המוכר את הבית (ס). מה כלול במכירת שדה או בית וכדומה, הגמרא עוברת לדון בדיני קניינים, באיזה אופן קונים, ועוד דינים שונים במקח וממכר.

המוכר דבר לחבירו ועשה הלוקח קנין המועיל, אין המוכר או הלוקח יכולים לחזור בהם, אמנם אם המכירה היא לא כמו שסוכם יכולים לחזור בהם, ופעמים השינוי לא מבטל את המכירה לגמרי אלא נותן כח למי שהפסיד מהשינוי לחזור בו אבל השני אינו יכול לחזור בו, וכדלהלן.

אם קנה חטים **יפות ונמצאו רעות** יכול הלוקח לחזור בו, אמנם זה לא מקח טעות, כיון שהתנה למכור חטים ומכר חטים, ואין זה אלא אונאה ויכול מי שנתאנה לחזור בו, ואף שלהלכה באונאת שתות קנה ומחזיר אונאה ואין יכול לומר תן לי מעותי, אפ"ה הכא יכול לחזור שהטעהו ולא היה דעתו ליקח רעות.

מכר **רעות ונמצאו יפות** המוכר יכול לחזור בו כיון שנתאנה, ולכן הלוקח לא יכול לחזור בו אפילו אם הוזל השער.

רעות ונמצאו רעות או יפות ונמצאו יפות אין אחד מהם יכול לחזור בו אפילו אם השער התייקר או הוזל, ואין הלוקח יכול לטעון שנתכוין ליפות וקרא להם רעות כדרך הלוקחים, וכן המוכר לא יכול לטעון שנתכוין לרעות וקרא להם יפות כדרך המוכרים. וכן אם לא פירשו אם רעות אם יפות אין אחד מהם יכול לחזור בו.

ואם מכר **שזה חמש בשש** שהלוקח התאנה בשתות מהמעות, והתייקר **לשמונה**, (וה"ה שבע שזה שיעור שתות, ונקט שמונה לרבותא שזה שיעור של ביטול מקח) לרב חסדא כיון שהלוקח נתאנה רק הוא יכול לחזור בו או לבקש את האונאה, בכדי שיראה לתגר או לקרובו, אבל המוכר שלא יכל לחזור בו בלא

ההתייקרות, אינו יכול לחזור בו בגלל ההתייקרות, ולא אמרינן שעדיין לא נתקיים המקח לגמרי כיון שהלוקח יכול לחזור בו כיון שעדיין לא הראה לתגר או לקרובו, וממילא עכשיו שנתייקר ונתאנה גם הוא יוכל לחזור בו, אלא רק מי שנתאנה בשעת מכירה יכול לחזור בו. כדאיתא במתני' (הנ"ל) שביפות ונמצאו רעות רק הלוקח יכול לחזור בו, אף אם הרעות והיפות הם באותו מחיר, שאין חידוש בזה אלא היכא שאף אם הוקרו אין המוכר יכול לחזור בו. (תוד"ה ותנא). דעת הרשב"ם שלהלכה שבשטות אינו יכול לחזור בו, אלא קנה ומחזיר אונאה, כדעת רבא בב"מ. אבל התוס' (ד"ה לוקח) כתבו שגם לפי רבא יכול מי שנתאנה לחזור בו. עוד כתבו התוס' (ד"ה אי) שבאונאה יותר משתות יכול גם המאנה לחזור בו, שכיון שהמחיר האמיתי רחוק ממה שסיכמו אין מקח כזה ראוי להתקיים והוא כאילו לא מכר כלל. ודעת ריב"א שהמאנה יכול לחזור בו רק אם המתאנה תובע אונאתו.

פ"ד. ואם מכר לו שוה שש בחמש שזה שתות מקח, (וה"ה שוה ז' בו' שזה שתות מעות, דס"ל כשמואל דאמר בב"מ (מ"ט:)) ששתות היינו בין שתות מקח בין שתות מעות), והזול לשלש או ארבע, כיון שהמוכר נתאנה רק הוא יכול לחזור בו אפילו אחרי זמן מרובה (דמוכר לעולם יכול לחזור), אבל הלוקח שלא יכל לחזור בו בלא הזולא, אינו יכול לחזור בו בגלל הזולא, כדאיתא במתני' שברעות ונמצאו יפות רק המוכר יכול לחזור בו, וקמ"ל דלא אמרינן דשאני מתני' ש'רע רע יאמר הקונה', דאיירי מתני' שאין הבדל בשווי, וביפות ונמצאו רעות הלוקח יכול לחזור בו, אבל אם המוכר רוצה לחזור בו הלוקח יכול לטעון שגם הוא לקחם בחזקת רעות ד'רע רע יאמר הקונה', וברעות ונמצאו יפות אם הלוקח רוצה לחזור בו אומר לו המוכר שבחזקת רעות לקחם, או שהמוכר אומר לו שמכר לו רעות בחזקת יפות ד'טוב טוב יאמר המוכר', אבל באונאת שתות אין הלוקח יכול לטעון שנתרצה לשלם יותר מהמחיר, דאין דרך אדם לשלם יותר מהמחיר, קמ"ל שגם בזה רק מי שנתאנה יכול לחזור בו.

המוכר חיטי **שחמתית** (והיינו אדומות, שהרי החמה אדומה כמו שרואים בבוקר ובערב, ובמשך היום זה לא נראה כך משום שהאור מפריע לעינינו, ולהו"א הצבע האדום בבוקר הוא מחמת הורדים שבגן עדן שהוא בצד מזרח דכתיב "גן בעדן מקדם", ובערב ששוקעת במערב מחמת פתח הגיהנום, וי"א להיפך שבבוקר החמה מאירה במזרח כנגדה לצד מערב ששם פתח הגיהנום ולכן היא מאדימה, ובערב היא מאירה במערב ועמוד שלה הולך לצד מזרח ששם גן עדן. (וכתבו התוס' ד"ה האי) שהנודר מן האדום אסור בחמה, כמבואר הכא שהיא אדומה). והא דאיתא בברייתא שצרעת עמוקה מן העור היינו

כמראה חמה עמוקה מן הצל, אין הכונה שהצרעת לבנה כמו החמה דכתיב בה "ואם בהרת לבנה היא", אלא הכונה שכמו שהחמה נראית עמוקה מן הצל כך הנגע הלבן נראה עמוק מסביבתו) **ונמצאו לבנים**, או להיפך, או שמכר עצי זית ונמצאו שקמה או להיפך, שניהם יכולים לחזור בהם, כיון שיש כאן טעות לשניהם, ואף אם מה שקיבל הלוקח שזה יותר יכול לומר שאינו חפץ במכירה זו.

פ"ד: המוכר יין ונמצא חומץ או להיפך, שניהם יכולים לחזור בהם, ולא דמי ליפות ונמצאו רעות, דיש שרוצה יין ויש שרוצה חומץ, ודין זה אינו דווקא לרבי שסובר שחומץ ויין הם שני מינים וא"א להפריש תרומה ומעשר מזה על זה דבעינן "והרמותם ממנו". אלא זה אפי' לדעת רבנן שיין וחומץ הם מין אחד, ולא אמרינן שכיון שזה מין אחד רק המתאנה יכול לחזור בו כמו בחיטים יפות ונמצאו רעות, דדווקא לענין מעשר ותרומה זה מין אחד, שהרי אף שיש איסור לתרום מן הרעה על היפה בדיעבד תרומתו תרומה, דכתיב "ולא תשא עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו" ומבואר שהתרומה חלה אלא שיש בזה חטא, וכן לענין מודה במקצת דבעינן הודאה ממין הטענה אם טענו יין וחומץ והודה לו באחד מהם חייב שבועה, דאיכא הודאה ממין הטענה, (וכתבו התוס' ד"ה יין) שדווקא בנתכיון להפריש חומץ על יין תרומתו תרומה, אבל בנתכיון להפריש יין ונמצא חומץ לא הוי תרומה כיון שזה טעות. אמנם ביבמות פ"ט. מבואר שהתורם קישות ונמצאת מרה או מן הטהור על הטמא תרומתו תרומה ויחזור ויתרום, אבל לענין מקח ומוכר שיש מי שרוצה דווקא יין ויש מי שרוצה דווקא חומץ, ממילא שניהם יכולים לחזור בהם, ולא דמי לחיטים יפות ונמצאו רעות, דשם יש להם אותו שם ואותו טעם, והביא לו מה שסיכמו, אלא שהונה אותו קצת.

הדרך לקנות פירות

הגמרא מבארת האם מדידה או משיכה או מסירה או כליו של לוקח קונים פירות. **מדידה** לא קונה, ואם זה ברשות המוכר, והלוקח שכר את מקומו ומדד הלוקח לתוך קופתו ודאי קנה (בכלים גדולים שאין דרך להגביהם, אבל בכלים קטנים צריך דווקא הגבהה, דדבר שדרך להגביהו אינו נקנה במשיכה. פ"ה). ואם מדד והניח ע"ג סימטא (י"מ שביל של יחידים, וי"מ כניסה מרה"ר שיש רשות לבני אדם להניח שם חפצים, דאינו עשוי להילוך בני רה"ר) לרב אסי קנה (ומיירי שהמוכר מדד והניח, שאע"פ שמשיכת המוכר אינה מועילה ללוקח, שאני הכא שמדד והניח ע"ג

סימטא, דאם מדד והניח הלוקח פשיטא שקנה. תוד"ה מדד), והגמ' דנה אם לרבי זירא קנה, או לא, ורבי יוחנן סובר שלא קנה, ומה שמצינו ששותפין קונים זה מזה, היינו בהניח בקופתו ולא ע"ג קרקע.

משיכה קונה בסימטא ובחצר של שניהם, אחרי שסיכמו מה המחיר, אע"פ שלא מדד, דמדידה אינה אלא גילוי מילתא בעלמא כמה מכר, אבל אם לא פסקו דמים אין המשיכה קונה, כדאיתא לקמן פ"ו. , שכיון שהמוכר יכול להעלות דמיהם והלוקח יכול לומר שיקנה רק בזול, לא סמכה דעתייהו.

מסירה כגון בספינה או בבהמה גסה קונה ברה"ר, או בחצר שאינה של שניהם, ומשיכה קונה בסימטא (גם כשמשך מרה"ר לסימטא) ובחצר של שניהם. (ומשמע שקנה גם בלא זכית כליו ובלא משיכה. תוד"ה חצר), אבל לא ברה"ר או בחצר שאינה של שניהם, והגבהה קונה בכל מקום.

פ"ה. כליו של אדם קונים בכל מקום ואפי' בסימטא, ואפילו בחצר של מוכר אם אמר לו זיל קני אבל בסתמא איבעי לן לקמן ולא איפשטא, (וכתבו התוס' ד"ה כל) שגם בסימטא צריך לומר לו זיל קני, ואם מדד הוי כאומר לו זיל קני, אבל ברה"ר לא, דאין כלי קונה אלא במקום שיש לו רשות להניחו שם.

ד' מידות במוכרין-

אם המידה אינה של שניהם ברה"ר או בחצר שאינה של שניהם, לפני שנתמלאה המידה היא של המוכר ואם נשפך היין או שהוקר זה למוכר ויכול לחזור בו דמוקי לה לקמ' במידה ששאלו שניהם, דאין הלוקח יכול לקנות בתוך כליו של מוכר כל זמן שלא משך ולא הגביה, ואחר שנתמלאה המידה היא של הלוקח ואין המוכר יכול לחזור בו, ויכול ליטול בה מקחו עד שיצניענו או יניחנו בכליו, דהשאלוה על דעת שהמוכר ימדוד בה והלוקח יצניע בה.

ואם המידה של אחד מהם -של הלוקח או של המוכר, אם הם בסימטא או בחצר של שניהם, קנה בעל הכלי את מה שנכנס בו, ואם היא של הלוקח קנה אע"פ שלא נתמלאה המידה, כמו שמשך ולא מדד קנה, דכליו של לוקח קונים לו.

ואם הם ברשות מוכר לא קנה הלוקח אע"פ שהמידה שלו ואע"פ שפסקו דמים ונתמלאית המידה ומשך, אלא אם הגביה דהגבהה קונה בכל מקום, או שהוציאם מרשות המוכר לרשות לוקח או לסימטא או שצירף ידו למטה מג' ברה"ר סמוך לאיסקופת הבית וקיבלה.

ואם הם ברשות הלוקח, קנה הלוקח מיד כשקיבל עליו המוכר למכור אע"פ שלא מדד, ואע"פ שהמידה של המוכר, דקני ליה רשותו,

והכלי בטל לרשות. מיהו לקמי' מוקי לה במידה דלוקח. ואם היו הפירות מופקדים ע"י המוכר, דמסתמא הנפקד הקנה למפקיד את רשותו לצורך פירותיו למכור ולמדוד בביתו כדרך הנפקדים, לא קנה הלוקח אא"כ יקבל עליו הנפקד במצות המפקיד לייחד רשות ללוקח לקנות את הפירות, או שהשכיר לו את מקומם, וכן ברשות מוכר מועיל קבלה או שכירות. רשב"ם. אבל התוס' (ד"ה ארבע) כתבו שאין אדם מקנה רשותו לאחרים ע"י עצמו. עוד כתבו התוס' (ד"ה הכי) שמשמע כאן שמספיק קבלה כדי לזכות לקונה, וצ"ב א"כ למה תיקנו קנין במעמד שלשתן, והרי תנן כזכי וא"כ קונה בלא מעמד שלשתן, ולשיטת ר"ת שמעמד שלשתן קונה בע"כ של נפקד נחא, וכן נחא לפי מה שאמר ר"ת דלא אמרינן תנן כזכי אלא באומר לו תנן בשעה שנותנו לו ולא כשאומר זאת כשהחפץ כבר בידו, ועוד י"ל שמעמד שלשתן מועיל כשאין הפקדון ברשות הנפקד.

כליו של לוקח ברשות מוכר

לעיל נתבאר שאחד מדרכי הקנין הוא הנחת החפץ הנקנה בכליו של לוקח, שזה מועיל בסימטא וכדומה (ולא ברה"ר), ולהלן הגמרא מסתפקת מה הדין כשהכלי של הלוקח נמצא ברשות המוכר.

פ"ה: רב ששת מסתפק אם כליו של

לוקח קונים ברשות מוכר דהוי כאילו נתן לרשותו של לוקח, או לא דהרשות עיקר והכלי בטל לגבי הרשות. וכתבו התוס' (ד"ה כליו) שאע"פ שמבואר לעיל שלכו"ע א"א לקנות ברה"ר ע"י כליו של לוקח, שאני רה"ר דלא נחא לבני רה"ר שהוא יניח שם כליו, אבל ברשות מוכר י"ל

שהוא משאיל מקום ללוקח כדי לקנות את מה שהוא מוכר לו. עוד כתבו התוס' (ד"ה לא) שמישיכה מועילה אפילו בכליו של מוכר.

רב ששת רוצה לפשוט ממה שאפשר לגרש ע"י זריקת הגט לקלתה (-סל שהנשים שמוות בו מחטים וצינוריות) או לחיקה (-על הבגדים) של האשה.

הגמ' דוחה ד"ל דאיירי שקלתה קשורה ותלויה בה ואינה נגררת על הקרקע, ודמי להגבהה שקונה בכל מקום. ולריש לקיש מספיק שהיתה קשורה לה אף אם היא נגררת על הקרקע. וכן י"ל דאיירי שהיתה מונחת בין ירכותיה שאין אדם מקפיד על מקום מושב אשתו, ועד עכשיו היה אותו מקום קנוי לה. או שהיה בעלה מוכר קלתות ואינו מקפיד על מקומם כיון שיש לו בית המיוחד לכך. ולרבי יוחנן מקום קלתה וחיקה אם הבגדים נגררים על הקרקע קנוי לה. ואף שהאשה לא החזיקה בקרקע לקנותה, מ"מ כיון שיש לה רשות להניח שם את קלתה היא יכולה לקנות שם בכלים, כמו שבסימטא כלי קונה אע"פ שהסימטא לא קנויה ללוקח. תוד"ה כגון.

והא דאיתא בברייתא שמישיכת חמרי ופועליו של המוכר (ואם הם של הלוקח קנה אף בלא פירקן. תוד"ה משך) לביתו של הלוקח לא קונה, בין בפסק קודם שמדד שאין כאן לא משיכה ולא רשות לוקח, דעדיין הם על צווארו ולא פירקם, ומשיכת אדם טעון פירות לא מועילה לקניית הפירות עד שימשוך את הפירות עצמם, (ובמשיכת בהמה טעונה הגמרא בב"מ ט:

מסתפקת אם קונה, והכא מיירי שמשך את החמור ולא את החמור, או דשם מיירי שאמר לו המוכר שיקנה ע"י משיכת הבהמה. שם) ובין במדד - שהונחו לרשותו עד שלא פסק אע"פ שהונחו בכליו של לוקח ברשות לוקח, ואפילו משיכה לא מועילה לפני הפיסוק, דלא סמכה דעתיה, (וה"ה במדד ופסק שניהם יכולים לחזור, כיון שעדיין לא פירקן. תוד"ה בין), אבל אם פירקם המוכר או הלוקח והכניסם לתוך ביתו ופסק עד שלא מדד, שניהם לא יכולים לחזור בהם דרשות לוקח קונה לו אף בכליו של מוכר, ומדידה אינה מעכבת אחרי הפיסוק דמים, ואם מדד קודם שפסק שניהם יכולים לחזור בהם עד הפיסוק דמים דגילוי מילתא בעלמא הוא, (דלא סמכה דעתיה שלא המוכר יעלה את המחיר והלוקח יוזיל את המחיר, שהרי אין דמיהם קצובים). ומבואר שכליו של מוכר ברשות לוקח קנה הלוקח ואין כלי המוכר מעכב את הקנין, מפני שהרשות מבטלת את כח הכלי, וא"כ כ"ש שכליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה שלא להוציאו מחזקת המוכר. והגמ' דוחה דאיירי כששפכם ע"ג קרקע של ביתו של הלוקח, או דאיירי בחבילות שומים שאינם בתוך שקים.

פ"ו. והא דאמרו רב ושמואל כליו של אדם קונה לו בכל מקום, י"ל דאיירי באמר ליה זיל קני דכמאן דמשאיל לו מקום הנחת כליו דמי, והספק הוא בסתמא.

חדש ב'תמצית'

קו עדכונים ושיעורים

בקו תוכלו לשמוע: מידע כללי, עדכונים, רשימת נקודות ההפצה, שיעורים.

02-3131-465

הדרך ללמוד - להגות - ולזכור

קורס חדשני מקצועי וייחודי

הקורס יצא לדרך בירושלים ובמודיעין עילית. ניתן לשמוע את השיעור הראשון חינם בקו המערכת הג"ל.

להרשמה לשמיעת כל השיעורים יש להתקשר ל: 055-400-7977 (קומה כשרה חדשה)

מבחני 'לדעת'

מבחן שבועי על דף היומי עמוד היומי

משנה ברורה חפץ חיים ואהבת חסד

ניתן לעשות את המבחנים מיום שישי

עד יום שלישי בשעה 7:00 בבוקר:

- בטלפון 0737-289-669

- במייל 7692282@gmail.com

- בגדרים פלוס קופת לדעת.

הגרלות: בכל שבוע על 500 ₪ במזומן,

80 זוכים בזיכוי 100 ₪ ברשת 'יפה נוף'.

סיכומי 'תמצית'

ניתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית החדשיים על הדף היומי / משנה ברורה ומוסר (לפי סדר הדף היומי בהלכה).

- בנקודות ההפצה

- במייל 7692282@gmail.com

בנוסף ניתן לקבל במייל סיכומים על כל מסכתות הש"ס, ועל כל המשנה ברורה, ועל תג"ך וספרי מוסר, או סיכומים לפי סדר הלימוד של: העמוד היומי, חבורת ש"ס, קנין ירושלמי, דף הכולל, קנין הלכה, תרי דף, אורייתא, אהבת שלום, ומפעל הש"ס.